

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning

Imitation

– ett vanligt fenomen hos barn

Anna Fondén
Sandra Lundström

Handledare: Mats d Hermansson

Examinator: Kenneth Helgesson

Rapportnummer: VT07-1190-01

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen: 10 poäng

Titel: Imitation – ett vanligt fenomen hos barn

Författare: Anna Fondén och Sandra Lundström

Termin och år: VT 2007

Kursansvarig institutionen: Institutionen för kultur, estetik och medier

Handledare: Mats d Hermansson

Examinator: Kenneth Helgesson

Rapportnummer: VT07-1190-01

Nyckelord: Små barn, imitation, samspel, videoobservation, inlärningsstrategi

Sammanfattning:

Vi kom i kontakt med fenomenet imitation, vi blev nyfikna på ämnet, vår nyfikenhet ökades genom att vi stötte på pedagoger som ansåg att imitation var en källa till problem. Därför ville vi forska vidare för att se om det förhöll sig så eller om imitation var en inlärningsstrategi hos barnen i förskolan, ålder ett till fem år.

Vår undersökningsmetod blev att vi läste tidigare forskning i ämnet och sedan valde vi dessutom att observera förskolebarn i lekmiljö, med hjälp av videoobservationer, som vi sedan analyserade.

Utifrån tidigare forskning och utifrån våra observationer så kom vi till slutsatsen att imitation är en inlärningsstrategi, det är relativt generellt förekommande. Imitation förekommer i många olika situationer, barn kan imitera andra barn eller vuxna. Imitation är enligt tidigare forskning framförallt viktigt för språkutvecklingen, det sociala samspelet och symboltänkande. Språket är en viktig tyngdpunkt för barnens utveckling, alla barnen har inte ett ordföråd men genom imitation så kan barnen härma varandra och på så sett lära sig nya ord. Även symboltänkande är viktigt att utveckla i den här åldern för att barnen ska kunna ta till sig undervisningen i skolan.

Förord

Vi vill först och främst tacka vår handledare Mats för all hans assistans under arbetsprocessen. Tack går även ut till våra tidigare lärare för hjälp med hänvisning till relevant litteratur. Vi uppskattar även att vi fick tillbringa en förmiddag på förskolan och utföra videoobservationer, vilket gjorde att den kunde bli en central del i uppsatsen. Vi vill också passa på att tacka våra VFU-handledare för deras ovärderliga expertis, vi tackar även de av våra vänner som så generöst genomfört genomläsningar av vår uppsats, ni är ovärderliga.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	5
1.1 BAKGRUND	5
1.2 SYFTE OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
1.3 METOD	6
1.3.1 Litteraturstudier	6
1.3.2 Videoobservation	6
1.3.3 Undersökningsgrupp.....	8
1.3.4 Etiska överväganden.....	8
1.3.5 Källkritik.....	9
1.4 AVGRÄNSNINGAR	9
1.5 ANALYSFRÅGOR	9
2. TEORIAVSNITT: IMITATIONENS BETYDELSE	10
3. RESULTATREDOVISNING: VIDEOOBSERVATION	15
3.1 OBSERVATION 1: PLASTVERKTYGEN.....	15
3.1.1 Analys av observation 1.....	16
3.2 OBSERVATION 2: KLOSSAR OCH RINGAR	17
3.2.1 Analys av observation 2.....	19
3.3 OBSERVATION 3: INTE NUDDA GOLV	19
3.3.1 Analys av observation 3.....	20
3.4 OBSERVATION 4: KORVEN I BRÖDET	21
3.4.1 Analys av observation 4.....	22
3.5 OBSERVATION 5: LEJONEN.....	22
3.5.1 Analys av observation 5.....	23
3.6 OBSERVATION 6: FLAX, FLAX.....	24
3.6.1 Analys av observation 6.....	25
3.7 OBSERVATION 7: LEK MED LÅDOR	25
3.7.1 Analys av observation 7.....	26
4. SLUTSATS/DISKUSSION	27
5. KÄLLFÖRTECKNING	30
5.1 FÄLTSTUDIER	30
5.2 ELEKTRONISKA KÄLLOR.....	30
5.3 LITTERATURFÖRTECKNING	30
BILAGA	31

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Vi är två lärarstudenter som läser vår näst sista termin vid Göteborgs universitet. När vi läste vår specialisering Förskolan – en arena för småbarns lärande om andra, så blev vi intresserade av fenomenet imitation. Under vår tid på de olika praktiktillfällena har vi båda observerat företeelsen vid ett flertal tillfällen och blev nyfikna på betydelsen av imitation genom leken.

Vid samtal med våra lärare på pedagogen blev vi uppmuntrade att skriva om ämnet imitation. Främsta orsaken var den att i nuläget så finns det otillräckligt med forskning inom området. En annan orsak var att våra lärare också var nyfikna på ämnet. Vi har dessutom uppmärksammat att ett flertal pedagoger anser att barn som härmar varandra är ett problem och ett störningsmoment, vi tror däremot att det är en naturlig del av barns utveckling.

Imitation betyder, enligt *Svenska akademiens ordlista*, efterlikning, härmning eller efterbildning. Espen Jerlang et al., som är pedagogisk och psykologisk konsulent skriver i boken, *Utvecklingspsykologiska teorier* (2005), att ordet imitation kommer från latinets imitare och betyder härma. (Jerlang, Egeberg, Halse, Jonassen, Ringsted, Wedel-Brandt. 2005, s. 372). Enligt *Nationalencyklopedin* (2007) betyder ”imitation (lat. *imitatio* 'efterhärmning', 'efterbildning', av *imitor* 'efterhärma', 'efterfölja'), härmning, efterliknande; term inom pedagogik och psykologi. Imitation är viktig vid inläring, identifikation samt vid överföring av kulturella traditioner. En imitativ akt består av två komponenter: *observation* och *reproduktion*. Själva reproduktionen, dvs. utförandet av imitationen, kan ske omedelbart eller vara fördröjd.”

Eftersom lärarstudenter och lärare alltid ska utgå från läroplanen och förankra denna i skolans och förskolans verksamhet, har vi utgått från den i vårt arbete och vår tankeprocess. I *Läroplanen för Förskolan* (Lpfö 98) Utbildningsdepartementet kan man läsa följande: ”Verksamheten skall främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta tillvara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter” (s.8). Det står också: ”Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iakttä, samtala och reflektera” (s.6). Vi valde detta stycke för det går inte att finna ordet imitation i läroplanen, vi anser dock att leken, kreativiteten och samspel är framträdande delar i imitation.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet i detta examensarbete är att undersöka den pedagogiska betydelsen av små barns imitation av varandra i förskolan.

Vi har utgått från följande huvudsakliga frågeställningar:

- Vad säger tidigare forskning om imitation som inlärningsstrategi?
- Förekommer imitation generellt bland barn?
- I vilka sammanhang imiterar barn varandra i samband med lek?

1.3 Metod

Uppsatsen är uppbyggd av både teori och en empirisk studie bestående av videoobservationer. Dessa utgör grunden för den därpå följande analysen där vi drar paralleller mellan dem. Det sistnämnda momentet kommer att innehålla egna tolkningar och reflektioner där vi även stödjer oss på våra egna erfarenheter från pedagogiskt arbete.

Praktisk kännedom från förskoleverksamhet är en bra grund vid litteraturanalis. En individ är alltid färgad av tidigare erfarenheter vilket gör ett ord centralt, hermeneutik. Nils Gilje och Harald Grimen är verksamma vid Center for vetenskapsteori vid Universitet i Bergen. De skriver i boken, *Samhällsvetenskapernas förutsättningar* (1992) att ”ordet ‘hermeneutik’ kommer från grekiskan och betyder utläggningskonst eller förklaringskonst” (Gilje & Grimen 1992, s. 176). Hermeneutik i sig beskrivs som tolknings- och förståelselära. Vetenskapsfilosofin framställer hur saker kan uppfattas olika och därmed hur dess betydelse skiljer sig individer emellan. Detta oliktankande vad gäller objekt kan i sin tur eventuellt skapa missförstånd och komplikationer. Öppensinnighet har även speglat vår arbetsprocess gällande litteraturbearbetning och videoobservation, trots vår grundläggande erfarenhet. Syftet har varit att ha i åtanke det som Gilje och Grimen (1992) inom hermeneutiken benämner *förförståelse*. Begreppet innebär att en individ tar med grundförutsättningar vid bemötande av en situation, vilket verkar vägledande i förståelseprocessen. Dock anser vi att denna egenskap inte får vara dominant, vilket kan borga för trångsynthet. Nya tankebanor och synvinklar har därmed eftersträvat (Gilje & Grimen 1992, s. 176).

Gilje och Grimen (1992) refererar till Skinner som nämner som ett förslag att om man läser en text ska man analysera texten ur minst tre olika synvinklar. Inledningsvis bör ordens betydelse tas i beaktande. Därefter bör betydelsen för läsaren tas i åtanke och slutligen bör författarens budskap undersökas (Gilje & Grimen 1992, ss. 195-196).

1.3.1 Litteraturstudier

Som teoretisk grund för analysen har vi använt oss av ett flertal böcker med inriktning mot pedagogik och utvecklingspsykologi. Nyckelord vid litteratursökningen har varit imitation samt barn. Inför videoobservationen har vi även följt anvisningar från relaterad litteratur för att uppnå bästa resultat. Teori från *Läroplanen för Förskolan Lpfö98*, vilken innehåller riktlinjer för pedagoger, har även studerats och presenterats för att underbygga vår framställning.

1.3.2 Videoobservation

En vanlig variant av observation innebär att föra anteckningar under personlig övervakning. Vid ”vanlig” observation kan dock observatören bara anteckna det han/hon ser och hinner notera. Som alternativ kan videoobservation användas. Det är då möjligt att både filma och föra anteckningar samtidigt. Om fördelarna med denna typ av undersökningen skriver Marita Lindahl, som forskar kring småbarnsmetodik, i boken *Lärande småbarn* (1998). ”Att göra anteckningar i direkt anslutning till en videoobservation kan vara ett viktigt komplement för att minnas händelser och sammanhang utanför kameraögat.” (Lindahl 1998, s. 83).

Enligt Lindahl är videoobservationen ett bra sätt att observera små barn på, dels på grund av svårigheter att intervjua barn som inte har ett talspråk, dels för att en videoobservation ger mer och fylligare data än de observationer som görs med papper

och penna. Fördelen är också att det går att se samma observation vid många tillfällen och analysera dem utifrån flera olika frågeställningar. Videofilmen ger en pedagog möjlighet att se andra detaljer som han/hon inte hinner uppfatta annars, det kan vara för att personen ifråga har en förutfattad mening om barnets intentioner och dessa sistnämnda kan framkomma tydligare på en film (Lindahl 1998, ss. 82-83).

Ingrid Pramling Samuelsson, som var delaktig i underlagsarbetet till läroplanen för förskolan och Marita Lindahl (1999) anser att eftersom små barn ofta ignorerar kameran efter ett tag så finns det möjlighet att på film fånga deras interaktion med varandra när pedagogerna inte är med. Det kan leda till en ökad förståelse bland annat om orsaker till en del konflikter i barngruppen. Utifrån filmade episoder kan pedagogen också se sitt eget förhållningssätt och lära sig och utveckla detta. När en filmad observation ses, så bör den som analyserar episoden, dock vara medveten om att detta är en liten utvald del av verkligheten, ett urval har gjorts och det visar inte allt i förskolans vardag. Beroende på vad som det fokuserats på så kan det finnas händelser som påverkat situationen innan inspelningen började, och verkligheten fortsätter också efter att kameran stängts av. Enligt Pramling Samuelsson och Lindahl så räcker det dock inte att bara filma en situation, det krävs mycket tid till efterarbetet, tolkningar och analyser, har man inte den tiden så är det inte en så stor idé att filma. Innan filmandet påbörjas så är det viktigt att ha bestämt sig för vad som skall observeras och vad observatören är intresserad av att titta efter, och dessa tillfällen kanske bara kommer vid vissa specifika tidpunkter på dagen (1999, s. 43).

Även om observatören tror sig ha fångat det som är intressant i kameranlinsen så är det inte säkert att det blir som tänkt, eftersom sådant som händer runt omkring kan påverka observationsföremålet och det hamnar utanför bilden. När det görs en observation med papper och penna, kan viktiga detaljer missas lätt eftersom observatören har ett splittrat fokus. Efteråt kan hela kroppsspråket på barnen analyseras vid ett flertal tillfällen genom att gå fram och tillbaka på videobandet, för att se en viss sekvens. Under en videoobservation har observatören möjlighet att zooma in på barnet för att fånga den lilla extra detaljen, som till exempel ansiktsuttrycket. Andra tekniska delar som filmaren måste ta hänsyn till är bland annat att allt ljud kommer osorterat med på filmen. Därför bör man undvika att filma i ett rum med många barn i eftersom observationsobjektets verbala kommunikation kan gå förlorad i stemmet, det är också lämpligt att undvika att själv tala under filmandets gång samt att inte filma utomhus om det blåser. Hur filmaren placerar sig i förhållande till observationsobjektet är av vikt, eftersom observationen blir försämrad om den filmas i motljus (Pramling Samuelsson & Lindahl 1999, ss. 43-45).

Marita Lindahl har skrivit boken *Inläring och erfارande* (1996), som akademisk avhandling. Där framhäver hon att bättre information erhålls vid videoobservation jämfört med en ”vanlig” observation, där anteckningar förs under övervakningstillfället. I båda fallen erhålls dock inte upplevelser såsom lukt och smak (1996, s. 78).

Pramling Samuelsson och Lindahl skriver att analysera en videoobservation är svårt för det är inte en sanning, tolkningen kommer att bli beroende av den som tolkars intressen, tolkarens bakgrund och erfarenheter. Några kriterier som kan användas vid en analys är:

- ”att reflektera och fundera
- att försöka upptäcka sina egna förgivettaganden
- att anlägga ett perspektiv

att leta efter mönster och tecken
att skapa innebörd och mening” (Pramling Samuelsson & Lindahl 1999, s. 56).

Det går att använda sig av ett oändligt antal frågor i en analys men det är också viktigt att försöka hitta svar genom att grundligt analysera sin observation. Det är viktigt att inte tolka in för mycket av sina egna erfarenheter. ”Egna erfarenheter är alltid bas för tolkning, men det är viktigt att vara kritisk i sitt eget tänkande för att inte tolka in sitt eget erfärande direkt på situationen och barnets upplevelser. Barnets upplevelser är alltid dess egen.” (Pramling Samuelsson & Lindahl 1999, s. 56). Det är väldigt viktigt att försöka ta barnens perspektiv. Det kan vara svårt att tolka icke-verbal kommunikation korrekt, men det är viktigt att känslöstämningar eller känslouttryck beskrivs för att analyseras och tolkas. Oavsett observationsform så är det svårt att få med detta, det är egentligen inte specifikt för videoobservationer. Pramling Samuelsson och Lindahl skriver att hur en videosekvens tolkas är beroende av tolkarens erfarenheter, åsikter och förståelse (Pramling Samuelsson & Lindahl 1999, s. 56).

Första gången vi granskade filmen reflekterade vi för oss själva och skrev ner våra tankar. Efter sekvensen lade vi båda fram våra iakttagelser. Vid resterande tillfällen då vi sett filmen har vi kommunicerat under tiden skrivit ned och analyserat våra reflektioner.

1.3.3 Undersökningsgrupp

Vi valde att göra vår undersökning på en förskola i Göteborg. Förskolan består av fyra avdelningar varav tre avdelningar har barn i åldern ett till fem år medan den fjärde avdelningen har barn i åldern ett till tre år. På den avdelning där undersökningen genomfördes, finns det tjugo barn varav elva pojkar och nio flickor. Det arbetar tre pedagoger på avdelningen. Observationerna som utfördes involverade barn i åldrarna ett till fem år, men vi lade framför allt tyngdpunkten på barnen mellan ett och tre år. Vi ansåg att det var intressantare med denna ålder, eftersom de ofta inte använder sig av det verbala språket när de kommunicerar utan använder sig av andra kommunikationsformer.

1.3.4 Etiska överväganden

Kontakt togs med ansvarig pedagog på förskolan som vi tänkte undersöka och vi fick pedagogernas tillåtelse att genomföra våra observationer där. Vi hade med oss ett informationsblad till föräldrarna där de informerades om vår avsikt via en blankett (

Bilaga) där de kunde skriva på om de gav oss sin tillåtelse till att deras barn blev filmade. Så gott som samtliga föräldrar godkände att vi filmade deras barn, och vi filmade naturligtvis bara de barn vars föräldrar gett oss sitt godkännande. Barnen i observationerna har fått fingerade namn för att skydda deras identitet och därmed integritet.

1.3.5 Källkritik

Vi vill uppmärksamma läsaren på att vi har gjort observationerna, vilket gör dem till subjektiva observationer. Vi har försökt att vara så objektiva som möjligt. Det är också svårt att göra generaliseringar när det gäller människor och detta är en analys av sju situationer på en avdelning på en förskola och därför inte ett allmängiltigt resultat.

1.4 Avgränsningar

Vi har observerat barn som imiterar i leksituationer. Det fanns ingen möjlighet att intervjuva pedagoger på grund av tidsbrist. Det finns barn som imiterar vuxna men på grund av tidsbrist så valde vi att fokusera på interaktioner mellan barn.

1.5 Analysfrågor

Enligt Pramling Samuelsson och Lindahl går det att använda sig av ett flertal frågor i en analys, samtidigt är det viktigt att försöka hitta svar genom att grundligt analysera sin observation (Pramling Samuelsson & Lindahl 1999, s. 56). Vi valde att analysera den här situationen utifrån frågor som Pramling Samuelsson och Lindahl har skrivit och som de använt för att analysera en videoobservation där barn samspelar med barn. Frågorna återfinns i Pramling Samuelssons och Lindahls bok *Att förstå det lilla barnets värld – med videon hjälp* (1999, s. 93).

- Hur ser barnens perspektiv ut?
- Vad intresserar de olika barnen i situationen?
- Vad urskiljer och bedömer de?
- Upptäcker de likheter och skillnader?
- Övar de för att bemästra?
- Vilken innebörd har situationen för de olika barnen?
- Vilka insikter vinner de?

Nedan förklarar vi den viktigaste frågan närmare:

Barnperspektiv, d.v.s. hur vuxna tolkar barns handlingar och ord. När man skall analysera en videoobservation med barn så är det viktigt att försöka att ta deras perspektiv. Pramling Samuelsson skriver: ”Barnets erfarenheter har format tankevärlden, även om barnet ännu inte kan uttrycka sig verbalt. Små barn uttrycker sig istället via agerande, kroppsspråk, gester, ansiktsuttryck, ljud osv.” (Pramling Samuelsson & Lindahl 1999, s. 18). De skriver också: ”En pedagog behöver lära sig att ta barnets perspektiv, inte minst för att veta när barnet behöver stöttas och när det behöver få pröva sin egen förmåga och testa gränser.” (Pramling Samuelsson & Lindahl 1999, s. 105) Pramling menar också att man kan tolka barns perspektiv antingen genom teorier om barn eller genom att släppa sitt vuxenperspektiv (Pramling Samuelsson & Lindahl 1999, s. 17-19).

2. Teoriavsnitt: Imitationens betydelse

Marita Lindahl (1998, s. 25) skriver att barn imiterar för att skapa sociala relationer, samspel och att det används som ett kreativt verktyg. Hon skriver också att barn efter 21 månader dessutom kan skapa egna variationer av det som de imiterar.

Lindahl skriver att barn utvecklar sin sociala förmåga genom samspel med andra barn och genom miljön de vistas i. Lindahl skriver vidare att Lev Vygotskij menar att barn utvecklas bäst genom att samspela med andra människor och dra nytta av deras färdigheter som de ej själva än har uppnått. Lindahl skriver att ”Vygotsky betonar att mycket av det vi lär oss, lär vi oss av andra och nyckeln till socialt lärande är förmågan att imitera”. (Lindahl 1998, s.47). I sociala situationer tränas barnens förmågor att imitera, observera och reflektera.

Michélsen skriver i sin bok *Samspel på småbarnsavdelningar* (2005), vilken bygger på hennes avhandling *Kamratsamspel på småbarnsavdelningar* (2004), om små barns samspel. Barnens samspel är när barn integrerar med varandra i leken. Hon menar att genom samspelet så utvecklar barnet sin sociala kompetens. Enligt Michélsen anser forskaren C. Eckerman att imitation kan underlätta barnens utveckling av det verbala språket men samtidigt ser hon imitation som ett hinder för samspel (Michélsen 2005, s. 31).

Michélsen skriver om hur forskning av samspel hos barn introducerades under nittonde århundradets andra och tredje decennium. Dock avstannade utvecklingen genom att andra teorier om barns agerande tog överhand, exempelvis Jean Piagets åsikter om det självfokuserade barnet. Forskningen låg därefter i en 40-årig dvala på grund av detta bristande intresse (Michélsen 2005, s. 24).

Michélsen tar även upp i sin bok vad Eckerman anser om imitation. Beteendet är tydligt i åldern ett och ett halvt till tre år, där det i barnens interagerande borgar för en utveckling mot mer spontant agerande, kontra det annars så förutbestämda och det inövade agerandet. Michélsen refererar till C. Howes som hävdar att låtsasleken kompletterar den sociala kompetensen för beteenden hos småbarn. Eckerman menar att skillnaden dem emellan är att Howes undersöker när låtsasleken förekommer för första gången, medan Eckerman intresserar sig för olika former av samspel i olika åldrar (Michélsen, 2005, s. 31). Eckerman skriver även att imitation kan ha stor betydelse när barnet samspelar för att senare i livet underlätta språkutveckling (Michélsen, 2005, s. 31).

Marianne Brodin och Ingrid Hylander, psykologer med lång erfarenhet inom barnomsorgen, har skrivit boken *Att bli sig själv* (1997). Där beskriver de att ett barn som är nytt på en förskola tittar alltid sig omkring på alla de andra barnen samt pedagogerna och undrar vilka de är och vad de gör. Det nya barnet tittar länge innan det vågar ta sig för något att leka med. Då tar barnet de leksaker som ett annat barn just har lekt med, de leksaker som låg på hyllorna verkar inte vara intressanta, utan bara det som någon just har använt. Brodin och Hylander (1997) refererar till Elin Michélsen som har gjort en undersökning på småbarnsavdelning om att leksaker som ett barn har lekt med tidigare, är mera attraktiva för andra barn senare (Brodin & Hylander 1997, s. 94).

Marita Lindahl nämner hur det råder oenigheter bland forskare angående imitation hos barn. Lindahl refererar till Piaget och nämner att

Piaget anser att det inte finns någon tvekan om att barn verkligen imiterar yttre modeller. Imitation är inte medfödd, utan det är något barn lär sig. Rörelserna som barn inte själva kan se sig utföra, imiterar de först vid ca nio månaders ålder (Lindahl 1998, s. 24).

Lindahl tar även i sin text upp tankarna hos forskarna Meltzoff och Moore. De anser att barnen kan imitera när de är nyfödda, vilket kan ses hos småbarn då de imiterar genom att med ansiktet härma olika grimaser som de ser. Lindahl refererar även till Vinter som har synpunkten att imitation kommer att avta vid fem månaders ålder hos barnet, men det kommer därefter tillbaka under det första året. ”Imitation är en sällskaplig och social process” (Lindahl 1998, s. 24). Den är vanligt förekommande i syfte att aktivera samspel. Barn har förmågan att använda det som har imiterats, för att därigenom främja samspelet med andra individer (Lindahl 1998, ss. 24-25).

Jerome Kagan nämner hur barns stegvisa utveckling gällande imitation är tydlig mellan tretton till femton månaders ålder. Barn imiterar inledningsvis i perioden enbart delar av vad det har beskådats för att senare utföra mera identiska imiteringar. Båda typerna sker ungefär tio minuter efter det att barnet har sett ett agerande, vilket ger dem benämningen ”ögonblicklig fragmentarisk imitation” och ”ögonblicklig exakt imitation”. Efter 21 månaders ålder sker variationer i imiterandet exempelvis med annat material än originalmodellen (Lindahl 1998, ss. 24-25). Jerlang et al. skriver att Piaget beskriver två olika sorters imitation: direkt imitation vilket innebär att barnet ”... har efterliknat människor och situationer, medan det har kunnat iaktta dem.” (Jerlang et al. 2005, s. 251). Den andra varianten är försenad eller fördröjd imitation:

Detta innebär, att barnet kan imitera en person, efter att denna lämnat rummet, eller en nyss inträffad situation. Barnet kan med andra ord minnas: det kan föreställa sig situationer, vilket förutsätter, att det kan bilda symboler på det inre planet. Med andra ord: barnet kan tänka. (Jerlang et al. 2005, s. 251).

Enligt Brodin och Hylander har barnen olika lätt för att imitera, de skriver att:

vissa barn har mycket lätt för att härma. När ett barn reser sig upp från samlingen, kan ett annat barn följa med utan att det riktigt vet varför, benen far liksom iväg av sig själva. Ju yngre barnen är, desto lättare har de för den här omedelbara, omedvetna härmningen. (Brodin & Hylander 1997, s. 47).

De skriver vidare att:

En del barn kan ha svårt för att härma de andra barnen. Det kanske kan bero på att de ständigt är i en orosfas, och inte har tid att titta och inleda samspel. De är upptagna av sin egen aktivitet och tar inte in omvärlden. Det kan också bero på att de faktiskt har svårt att uppfatta andras mimik och rörelse, eller svårt att göra efter. Precis som vissa barn hör litet sämre och andra ser dåligt. (Brodin & Hylander 1997, s. 97).

Erik H Erikson (1902-1994) föddes i Tyskland, han lärde sig psykoanalys av Sigmund Freud och hans dotter Anna Freud i Wien. Erikson flyttade till USA på grund av judeförföljelserna i Europa och hade sin karriär vid ett flertal av USA:s mest prestigefyllda universitet. Eriksons teorier är inspirerade av Freuds teorier, men han intresserade sig också mycket för barns lek (Jerlang et al. 2005, ss. 66-78).

Enligt Jerlang et al, (2005), så menade Erikson att barnet i leken kan skapa modeller av verkligheten som de sedan kan variera i ett experimenterande syfte. Jerlang skriver att: ”på det sättet kan det lära sig behärska och förstå sin kropp, driftslivet, nya ämnen, orsakssammanhang, tidsdimensioner osv.” (Jerlang et al. 2005, s. 72). Dessutom kan leken användas till att återskapa ångestfyllda och olustfyllda upplevelser, leken används då på ett terapeutiskt sätt (Jerlang et al. 2005, s. 72).

Daniel N Stern (1934 -) började sin karriär vid Cornell University i New York. Han bedriver numera sin forskning i Genève. Stern är främst känd som spädbarnsforskare, och hans teorier beskriver barns utveckling fram till femårsåldern (Jerlang et al. 2005, ss. 335-338).

Stern anser att barn är sociala varelser redan från födseln. Ett två dagar gammalt spädbarn kan imitera sin mammas ansiktsuttryck. Stern säger att mellan 15 månaders ålder och 36 månaders ålder kan barn föreställa sig saker och förstå genom att använda sig av tecken och symboler. Det är nu barnet kan använda sig av det Piaget kallar fördröjd imitation. Detta innebär att barnet kan leka låtsaslekar, med andra ord det kan leka det barnet tidigare sett någon annan göra t.ex. barnet kan låtsas att det kör bil. Jerlang et al. skriver:

Denna typ av lek innefattar en rad nya färdigheter, som barnet kan kombinera:

1. Förmågan att komma ihåg saker och händelser som andra har utfört.
2. Fysisk förmåga att utföra handlingar.
3. Långtidsminne, som innebär en fördröjd imitation där förebilden inte är närvarande.
4. Barnet opererar med två versioner samtidigt: dels den ursprungliga handlingen som utfördes av modellen, dels barnets eget faktiska utförande av handlingen.
5. Insikten om relationen mellan självet och modellen, samtidigt som barnet uppfattar sig självt som en liknande modell. Självet är på så sätt både en subjektiv upplevelse och en objektiv kategori. (Daniel Stern (1991) som citerad i Jerlang et al. 2005, s. 357).

Jean Piaget (1896-1980) var en schweizisk forskare som först var inspirerad av Freud, men kom att intressera sig för barns förståndsutveckling medan han arbetade med intelligenstest på franska barn. Han blev nyfiken av barnens felaktiga svar och insåg att barn tänker på ett särskilt sätt. Detta gav Piaget, enligt Jerlang et al., hans grundtankar

- 1) barnets intelligens eller sätt att förstå, nå insikt, är inte bara en mindre måttkala av den vuxnes (som många ansåg då) utan det är frågan om en tankestruktur, som kvalitativt skiljer sig från den vuxnes; 2) att man för att kunna förstå den vuxnes sätt att nå insikt och kunskap måste forska i tänkandets utveckling och förändring. (Jerlang et al. 2005, s. 232).

Piaget har skapat en allmän teori om människans intelligensutveckling. ”Piaget definierar människan som en levande och social organism, som handlar i en miljö.” (Jerlang et al. 2005, s. 233). För att kunna anpassa sig till en social miljö föds människan nyfiken och med en förmåga att imitera. Särskilt för språkutvecklingen är förmågan att imitera viktig, enligt Piaget. Han anser att det finns två sorters intelligens,

operationell d.v.s. praktisk intelligens samt figurativ d.v.s. symbolisk intelligens. ”Operativ inläring handlar med andra ord om alla de generella sammanhangen eller förhållandena mellan ting och deras möjligheter eller egenskaper...” (Jerlang et al. 2005, s. 239). ”Den figurativa inläringen beskriver Piaget som ett slags ‘symbolisk intelligens’, som inträffar när barnet percipierar (varseblir genom sinnena) och imiterar sin omvärld” (Jerlang et al. 2005, s. 239). När barnet imiterar en handling så bygger det upp en inre innebörd för situationen. Att bara imitera planlöst har ingen verkan, det måste finnas en inre förståelse också för att skapa en mening. Detta anser Piaget att barnet är moget att tillgodose sig vid ca ett och ett halvt till två års ålder beroende på individuell mognad (Jerlang et al. 2005, ss. 234-252).

Människan förhåller sig till förändringar genom adaptation enligt Piaget. Adaptation är en växelverkan mellan assimilation och ackommodation. Assimilation innebär att människan anpassar/förändrar omgivningen utefter sina egna behov, t.ex. genom att tillaga maten. Ackommodation innebär att människan anpassar sig till omgivningen, det gör hon genom att införliva nya erfarenheter med redan befintliga erfarenheter. Människan blir då flexibel att förändra sina livsteorier. När ett barn imiterar så ackommoderar det (Jerlang et al. 2005, s. 235).

Jerlang et al. skriver att Piaget anser att lek och imitation är för barnet tätt sammanknutet. I leken assimilerar barnet genom att det bland annat hämtar inspiration ifrån verkliga händelser och anpassar dem så att de blir förståeliga och hanterbara för barnet. Genom att härma sin omvärld så gör barnet en ackommodering. Piaget menar att ”När barnet upprepar sin imitation många gånger som ett allmänt beteendemönster, är det tal om ett assimilerande beteendemönster, dvs lek. Här ses förelöparen till symbollek och därmed till fantasileken.” (Jerlang et al. 2005, s. 251). Symbollek är när barnet t.ex. använder sig av en kloss och låtsas att det är en bil. Piaget diskuterar också barns parallelllek, det är när barnen leker bredvid varandra men inte med varandra, dock så hämtar de inspiration från varandras lekar som de imiterar. Enligt Piaget så används imitation i språkutvecklingen genom att barnet lär sig ett språk med hjälp av att imitera någon som redan har kunskapen (Jerlang et al. 2005, ss. 239, 251, 257).

Lev Semjonovitj Vygotskij (1896-1934) var enligt Jerlang et al. en konstpsykolog, och de skriver vidare att i Moskva ”... grundade Vygotskij tillsammans med Luria och A N Leontjev den kulturhistoriska skolan, som idag anses utgöra den mest väsentliga psykologiska forskningen i Sovjet” (Jerlang et al. 2005, s. 281).

Vygotskij skriver i boken *Fantasi och kreativitet i barndomen* (1995) att i människans beteende finns det två olika typer av handlingar. Den ena är reproduktiv och den andra är kreativ. Den reproduktiva sidan ”... kännetecknas av att människan reproducerar eller upprepar redan tidigare skapade och utarbetade handlingsmönster eller återupplivar spår av tidigare intryck” (Vygotskij 1995, s. 11). I sina handlingar utnyttjar man alltså sin tidigare erhållna kunskap. Även i barns lek ser man dessa båda faktorer. Vygotskij menar att imitation har en stor betydelse i barns lekar. Han skriver: ”barnets lek fungerar mycket ofta bara som ett eko av vad det sett och hört från de vuxna, men icke desto mindre reproduceras aldrig i leken dessa element ur barnets tidigare erfarenheter exakt sådana som de var i verkligheten” (Vygotskij 1995, s. 15). Med andra ord, med hjälp av kreativiteten så har barnen, enligt Vygotskij, variationer i sina imitationer (Vygotskij 1995, ss. 11-15).

Vygotskij skriver vidare: ”den första formen av samband mellan fantasi och verklighet består däri att alla skapelser av fantasin alltid är uppbyggda av element som hämtats ur verkligheten och ingår i en människas tidigare erfarenheter” (Vygotskij 1995, s. 17). Det betyder att ju mer en människa upplever desto fler erfarenheter får hon och det leder till att hon har mer material för att utveckla sin fantasi. Därför är det viktigt att pedagoger ger barnen många olika erfarenheter för att berika deras fantasi. Vygotskij menar att fantasi och kreativitet är grunden i den mänskliga utvecklingen, utan dem skulle det bland annat inte finnas kultur eller vetenskapliga uppfinningar (Vygotskij 1995, ss. 11-20).

3. Resultatredovisning: videoobservation

Nedan presenteras de sju videoobservationerna vi utfört. Överlag deltog olika barn i övervakningarna. Barnens namn är fingerade, men deras åldrar är korrekt angivna. Plats, situation samt innehåll redogörs för varje videoobservation.

Efter redogörelsen av innehållet från en observation följer en analys utifrån de frågor som presenterats i avsnittet om analysmetod ovan. I samband med analysen dras inte enbart paralleller till tidigare förevisad teori utan även egna åsikter och tolkningar inkluderas.

Förskoleavdelningen har tjugo barn varav sjutton var närvarande, vi hade fått godkännande från alla föräldrar utom två. Vilket gav oss en grupp om femton barn, av dessa blev inte alla barn filmade på grund av olika omständigheter. Några barn var lediga och andra sjuka och ytterliga några hade vi inte tillåtelse att filma. Vi ville observera barn som interagerade med andra barn, med så lite inblandning från en pedagog som möjligt, därför valde vi att förlägga vår observation till förmiddagen när barngruppen hade frilek.

För att ge en bättre bild av hur förskolan ser ut, har vi illustrerat den genom att presentera det intryck vi fick vid observationstillfället. När vi kom in till förskolans avdelning, så möttes vi av barnen som lekte ute i kapprummet. Vi hälsade på dem och frågade hur barnen mådde och vad de lekte med. Kapprummet är där barnen har alla sina kläder och där finns även en prispall som barnen brukar leka runt omkring. Därefter gick vi in till stora rummet/matrummet på avdelningen. Där träffade vi pedagogerna och hälsade på dem och resten av barngruppen som lekte där. Barnen var nyfikna på videokameran som vi hade med oss. Vi förklarade att vi skulle filma dem till ett skolarbete. Förskolan har även tre mindre kvadratiska rum. Det första rummet är målarrummet, den andra dockvrån och det sista är rummet med alla kuddar och madrasser som barnen leker och bygger koja med.

3.1 Observation 1: Plastverktygen

Dan, tre år och Lotta, två år.

Plats: Matrummet/stora rummet.

Situation: Barnen leker med plastverktyg.

Dan leker med verktygslådan och verktygen av plast, Lotta betraktar honom lite undrande. Han tar upp skruvmejseln ur verktygslådan och börja låtsas skruva på bokhyllorna bredvid sig. Lotta letar i verktygslådan efter vad det verkar en skruvmejsel, men hon finner en såg. Hon betraktar Dan, tar upp sågen och skruvar på hyllorna en stund. Därefter går hon fram till Dan och tar upp tumstocken ur verktygslådan och frågar vad det är för något. Han svarar: ”det är en sån man mäter med, sån har min pappa”.

Lotta mumlar något. Dan tar upp sågen och börja såga på hyllorna. Lotta tar upp skruvmejseln från golvet och börja skruva som Dan gjorde tidigare. Sen övergår leken

till att bygga med klossar. Efter några minuter tar Lotta upp tumstocken igen och mäter återigen hyllan.

Hur ser barnens perspektiv ut?

Dan leker med verktygslådan, antagligen har han observerat eller fått vara med när hans pappa har använt verktyg.

Lotta vet inte riktigt vad Dan gör men verkar tycka att det är intressant och är nyfiken. Genom att observera och imitera så lär hon sig hur man ska använda verktygen. Först använder hon verktygen fel och bestämmer sig sedan att fråga hur man ska använda tumstocken.

Vad intresserar de olika barnen i situationen?

Dan som förmodligen har sett sin pappa använda verktyg tidigare, satt nu och lekte med dem.

Lotta verkar nyfiken och intresserad av vad Dan gör med verktygen, hur de fungerar. Troligtvis så har hon inte stött på dessa tidigare.

Vad urskiljer och bedömer de?

Dan vill vara med Lotta och leka.

Lotta bryr sig inte om leken utan vill snarare inspektera och studera verktygen.

Upptäcker de likheter och skillnader?

Lotta upptäcker att det är skillnad mellan olika verktyg.

Övar de för att bemästra?

Lotta vill lära sig att bemästra verktygen.

Dan försöker bemästra sin sociala kompetens.

Vilken innebörd har situationen för de olika barnen?

För Lotta är det en lärandesituation.

För Dan är det dels en lek, men förmodligen imiterar han det han sett sin pappa göra.

Vilka insikter vinner de?

Lotta får insikten om hur de olika verktygen används.

Dan får en starkare förståelse om hur verktyg används.

3.1.1 Analys av observation 1

Det som händer i den här situationen är att Dan är ”expert” på verktyg, medan Lotta är novis. Hon har en aning om vad de skall användas till men inte exakt hur de används och vad de kallas. Eftersom hon inte lyckas hitta någon skruvmejsel så använder hon sågen som skruvmejsel. Dan observerar detta men istället för att påtala att hon använder sågen fel så tar han upp sågen, efter att Lotta lagt den ifrån sig, och sågar med den, för att visa hur den ska användas. Det Lotta gör är att hon använder leksakerna i en variation, kanske för att det bara finns en men också för att prova om man kan använda sågen som skruvmejsel.

Piaget beskriver två olika sorters imitation: direkt imitation: Det innebär att barnet ”... har efterliknat människor och situationer, medan det har kunnat iaktta dem.” (Jerlang et al. 2005, s. 251). Den andra varianten är försenad eller fördröjd imitation:

Detta innebär, att barnet kan imitera en person, efter att denna lämnat rummet, eller en nyss inträffad situation. Barnet kan med andra ord minnas: det kan föreställa sig situationer, vilket förutsätter, att det kan bilda symboler på det inre planet. Med andra ord: barnet kan tänka. (Jerlang et al. 2005, s. 251).

Lotta gör en direkt imitation av Dan i situationen medan Dan gör en fördröjd imitation i och med att han imiterar det han tidigare observerat sin pappa göra.

Pia Williams och Sonja Sheridan är doktorander vid institutionen för pedagogik och didaktik och Ingrid Pramling Samuelsson forskar i pedagogik, samtliga vid Göteborgs universitet. De beskriver i boken *Barns samlärande* (2000) olika sätt för barn att lära av varandra: peer tutoring, cooperative learning och peer collaboration. Peer tutoring innebär att ett barn lär ett annat barn, cooperative learning innebär att grupper av elever samarbetar i en inlärningsituation och peer collaboration innebär att två elever som båda är noviser arbetar ihop för att nå en lösning (2000, s. 49). I det här fallet är det som sagt Dan som är ”expert och Lotta är novis” Dan lär Lotta hur de olika verktygen används och vad de kallas, denna observation är alltså ett exempel på peer tutoring.

Williams, Sheridan och Pramling Samuelsson skriver:

Imitationen som inlärningsfaktor är en icke oviktig aspekt i förskolans och skolans lärande, men detta förutsätter att miljön erbjuder möjligheter till imitation. Barn skall alltså i sin samvaro med andra barn kunna iaktta och lära av varandra, samtidigt som det skall finnas tillräckligt med material för att flera barn exempelvis skall kunna bygga på samma gång. (Williams, Sheridan & Pramling Samuelsson 2000, s. 64).

Det hade med andra ord varit bra för Lottas inläring om det hade funnits två stycken verktygslådor på avdelningen. Problemet med det är att förskolorna har begränsad ekonomi och att mycket av materialet lånas mellan avdelningarna, det är också svårt att förutse hur roligt barnen tycker att materialet är, det är omöjligt/onödigt att köpa 20 exemplar av varje sak eftersom det då kanske bara skulle ha funnits verktygslådor och ingenting annat att leka med. Då skulle det inte ha blivit någon möjlighet till variation. Oftast har alla leksaker ett nyhetens behag.

3.2 Observation 2: Klossar och ringar

Dan, tre år och Lotta, två år.

Plats: Matrummet/stora rummet.

Situation: Barnen leker med plastklossar i olika storlekar samt ringar.

Lotta tar ner klossarna från bokhyllan och sätter sig på golvet. Dan tar några klossar från Lotta och sätter sig ner och sorterar dem i storleksordning. Lotta bygger ett torn av de resterande klossorna. Han försöker få med sig Lotta i sin lek men det uppfattar hon inte. Han tar en kloss ifrån Lottas torn men ångrar sig och sätter tillbaka den igen, istället tar han med sig sina klossar och hjälper Lotta att bygga tornet högre. Hon reagerar genom att lämna leken. Dan river då tornet och börjar sortera igen. Lotta kommer tillbaka och studerar hans lek en stund men går sedan därifrån igen.

När tio minuter har gått, efter det att Dan har lämnat leken, så går Lotta tillbaka till hyllan och hon tar ner en pinne med ringar. Ringarna har olika storlekar. Hon sätter sig på golvet och drar av ringarna från pinnen och börjar titta på dem. Dan går förbi, när

han ser vad Lotta gör blir han intresserad av leken och sätter sig bredvid henne. Båda börjar leka med ringarna. Han trär på ringarna på pinnen igen medan hon observerar honom. Dan går iväg och pratar med en pedagog.

Lotta tar av ringarna igen för att sedan försöka sätta ihop dem i rätt ordning på pinnen. Hon börjar dock trä på den minsta ringen först. Dan ser detta och kommer tillbaka och tar bort alla ringar från pinnen. Han lägger den minsta ringen i bokhyllan och sen ytterligare en ring. Lotta tittar på och lägger sedan några ringar bredvid hans ringar på hyllan. Dan tar sedan ner alla ringar och sätter sig ner på golvet. En pedagog går fram och sätter sig bredvid honom på golvet och sätter på alla ringarna som de ska vara. Pedagogen går sedan in till ett annat rum. Dan tittar på pinnen med ringarna och dra av dem. Sedan reser han sig upp och gå sin väg. Lotta sitter kvar, hon flyttar runt ringarna en stund, men går sedan efter Dan.

Hur ser barnens perspektiv ut?

Dan försöker få in Lotta i leken, men då det inte fungerar som han hade tänkt leker han för sig själv. Han verkar tycka att det är spännande att sortera klossarna i rätt storleksordning. Lotta påbörjar visserligen att leka med klossarna men verkar ändå inte så intresserad av att leka med dem. Hon säger inget när Dan tar hälften av hennes klossar och troligtvis tror hon att han vill ha resten av klossarna när han hjälper henne att bygga tornet. Dans sortering av klossarna gör henne nyfiken och det är säkerligen därför som hon börjar sortera ringarna vid ett senare tillfälle.

Vad intresserar de olika barnen i situationen?

Dan söker genom leken den sociala kontakten med Lotta.

Lotta verkar också vilja leka men är osäker på hur hon ska göra. Det kan vara för att hon är i övergången mellan det Piaget kallar parallelllek och symbollek som vi beskrev ovan.

Vad urskiljer och bedömer de?

Dan sorterar sina klossar och även ringarna efter storlek. Lotta bygger torn av sina klossar och inte förrän hon leker med ringarna provar hon på att sortera dem.

Upptäcker de likheter och skillnader?

Hos Lotta märker man en tydlig förändring i hennes lek, med klossarna bygger hon torn och efter att ha observerat Dan, så leker hon med ringarna som hon sorterar. Dan däremot leker samma lek med både klossarna och ringarna.

Övar de för att bemästra?

Lotta övar att sortera i olika storlekar. Dan övar också det med stor uthållighet. Dessutom så övar han sin sociala kompetens.

Vilken innebörd har situationen för de olika barnen?

Dan verkar bli förorättad när pedagogen gick in i leken och satte ihop ringarna på pinnen. Så fort pedagogen avlägsnade sig så drog han av ringarna igen.

Vilka insikter vinner de?

Båda lär sig att man måste ha rätt ordningsföljd både på ringarna och på klossarna för att lösa uppgiften.

3.2.1 Analys av observation 2

Marita Lindahl skriver: ”ögonblicklig fragmentarisk imitation äger rum inom tio minuter från situationens utförande, men barnet imiterar då fragment av situationen och använder kanske andra leksaker än modellen” (Lindahl. 1998, s. 25). Vi anser att Lottas lek med ringarna är en ögonblicklig fragmentarisk imitation. Lotta har i den här observationen det Piaget kallar fördröjd imitation. Det innebär att Lotta först iakttar Dan och efter drygt tio minuter så genomför hon imitationen. Vi anser att när Lotta sorterar ringarna, så är det hennes sätt att variera det som Dan gör med klossarna, d.v.s. sorterar i storleksordning. Williams, Pramling Samuelsson och Sheridan skriver:

För de små barnen är imitation en viktig inkörsport för lärande, menar Lindahl och Pramling Samuelsson (1999), men hävdar samtidigt att variationen i barns lärande är en faktor som är minst lika viktig. Variationen i lärandet belyser en ny sida av små barns medvetenhet av sin omvärld. (Williams, Pramling Samuelsson & Sheridan. 2003, s. 61).

Vi har inte bara uppmärksammat det här fenomenet i detta fall utan det förekommer ofta. Även Dan varierar sig genom att han sorterar både klossarna och sedan ringarna efter att han har sett Lotta sortera ringarna.

3.3 Observation 3: Inte nudda golv

Sam, två år, Carolina, fyra år, Anders, tre år och Edvin, tre år.

Plats: Barnen leker i ett kvadratisk rum innehållande blåa kuddar och gula madrasser.

Situation: Barnen har byggt en koja.

Sam och Anders leker inne i kojans och Carolina försöker fånga vår uppmärksamhet genom att låtsas vara en hund. Sam raserar kojans med ett leende på läpparna och säger: ”Oj.” Anders blir ledsen och säger: ”Det var Sam som förstörde kojans.” Han tittar på oss, som om att han vill att vi ska skälla på Sam. Observatörerna lägger sig inte i. Sam börjar springa och hoppar runt på alla kuddar som ligger på golvet. Anders ropar: ”Vi leker inte nudda golv”, han ser glad ut. Carolina svarar: ”Ja, det gör vi!” Alla tre hoppar runt på kuddarna. Edvin ställer sig i dörröppningen och tittar först på vad barnen gör och sedan på vad vi gör. Carolina börjar sjunga medan hon skuttar omkring: ”Hejsan hoppsan tralla.” Sam hakar på sången men har en egen melodi. Carolina sjunger medan hon hoppar förbi Edvin. Hon sjunger: ”Alla får vara med, Edvin du får vara med Edvin, Edvin.” Edvin svarar: ”Nej, jag tittar på tv.” Det är dock intressant att notera att Edvin gör liknande rörelser som de andra barnen fast han står lite utanför rummet. Under tiden har Anders börjat bygga en hög av kuddar i ett hörn, han ställer sig på kuddarna och balanserar. Sam gör en liknade hög av kuddar, på andra sidan rummet, djupt koncentrerad försöker han också balansera på dem. En pedagog kommer in i rummet och säger: ”att det är dags att städa”.

Hur ser barnens perspektiv ut?

Edvins avsikt är att observera oss och de andra barnen. Carolina är till att börja med väldigt medveten om vår och kamerans närvaro i rummet, men efter en stund så fokuserar hon på leken och glömmer bort oss helt. Hon hänger snabbt på Anders förslag på lek. Hon försöker locka med sig Edvin in i leken. Hon verkar söka uppmärksamhet.

Anders vill ha uppmärksamhet av Carolina. Sam verkar vilja ha uppmärksamhet ifrån de äldre barnen och vill vara som Anders. Sam har Anders som förebild.

Vad intresserar de olika barnen i situationen?

Det är Sam som introducerar leken, men det är Anders som sätter ord på själva leken och på sätt bestämmer reglerna. Anders är intresserad av att få igång ett samspel med Carolina.

Carolina är intresserad av att få all uppmärksamhet av killarna, men även att få ett samspel med dem. Edvin är där och observerar aktiviteten i rummet. Vi misstänker att Edvin tittar på oss medan vi filmar. Sam försöker också fånga barnens uppmärksamhet genom att riva deras koja, men det blir något negativt. Han är också intresserad av att efterlikna de äldre barnen t.ex. genom att balansera på kuddarna.

Vad urskiljer och bedömer de?

Carolina är lite av ledartypen, fast hon ger inte order om vad de andra ska göra. Så är det som de andra ber henne om hennes godkännande. Anders är den tysta och påhittiga personen, för han bestämmer reglerna i och med att han bestämmer vilken lek de ska leka och han börjar med att balansera på kuddarna. Edvin är en passiv observatör. Sam är den som imiterar de andra barnen.

Upptäcker de likheter och skillnader?

Anders gör en variation genom att lägga kuddarna i en hög och sen stå på dem. Sam däremot klarar inte riktigt av att stå still på sina kuddar, utan måste balansera vilket visar honom att det är svårare att stå på flera kuddar än bara en.

Övar de för att bemästra?

Sam, Anders och Carolina tränar sitt sociala samspel samt språket. Sam lär sig dessutom att leka nya lekar på nya sätt. För om de äldre barnen inte fanns med i leken så tror vi att han antagligen skulle ha färre variationer i sin lek.

Vilken innebörd har situationen för de olika barnen?

Sam tränar sitt sociala samspel och sitt språk. Dessutom märker vi på Sam att han är glad att han får leka med de äldre barnen.

Vilka insikter vinner de?

Sam vinner insikten om att det är svårt att gå på kuddarna och det är ännu svårare att gå på flera kuddar, placerade ovanpå varandra.

3.3.1 Analys av observation 3

Williams, Sheridan och Pramling Samuelsson skriver: ”När barn imiterar försöker de förstå vad andra barn gör för att bli lika sina kamrater. Samtidigt som de imiterar det som intresserar dem, varierar de också sätten att utföra det de lärt, eftersom variation i sig är intressant” (Williams, Sheridan & Pramling Samuelsson 2000, s. 61). Vi förmodar utifrån observationen att Sam har Carolina och Anders som förebilder. Vi märker via våra observationer att han vid ett flertal tillfällen väljer att leka med just dessa barn. Edvin är en passiv observerande deltagare i den här situationen men efter en stund märker vi att han imiterar det som de andra barnen gör i rummet fast Edvin har valt att placera sig utanför rummet.

3.4 Observation 4: Korven i brödet

Sam, två år, Carolina, fyra år, Anders, tre år, Edvin, tre år och Noel, två år.

Plats: Barnen leker i ett kvadratisk rum innehållande blåa kuddar och gula madrasser.

Situation: Barnen använder kuddar och madrasser i sin lek.

Sam och Anders drar runt en madrass på golvet och viker den dubbel. Carolina tittar nyfiket på och slänger sig sedan på madrassen. Sam och Anders börjar vika madrassen runt henne. Noel kommer in i rummet och tittar sig omkring, han betraktar Carolina, Edvin går fram och sparkar på Noel. Carolina skriker: "Jag är ingen hamburgare", medan hon gapskrattar åt killarna. Noel springer och hämtar en leksaksost, som han sätter i munnen på Carolina. Carolina spottar ut leksaken och ropar: "Jag vill inte ha ost!" Noel går till ett hörn av rummet och sätter sig ner och leker med andra leksaker. Sam, Anders och Edvin har rullat in Carolina i madrassen de sätter sig på madrassen och skrattar. Carolina säger: "Varför gör ni mig till hamburgare? Varför äter ni mig inte?" Noel kommer fram och lägger sig på en madrass i närheten av Carolina, genast så kommer Sam och Edvin fram och rullar in Noel i madrassen och hoppar på honom på ett inte så lekfullt sätt som de gjorde tidigare på Carolina. En pedagog som sitter utanför rummet ropar: "Edvin du får inte hoppa på Noel." Sam och Edvin går då tillbaka till Carolina och hoppar på henne istället. Carolina ropar: "Jag är ingen korv!" Anders ropar: "Jo, det är du och detta är ett bröd." Carolina säger då: "Men ni måste lägga mig i ugnen först." De lindar upp madrassen som blir till en ugn. Sam lägger sig på madrassen, skavfötter med Carolina, som ropar: "Vi är salami."

Hur ser barnens perspektiv ut?

Carolina, njuter av att få uppmärksamhet. Noel vill gärna vara med och leka, men hans intentioner blir avvisade av de andra barnen, genom att t.ex. Edvin sparkar på honom. På ett sätt så avbryter pedagogen när Noel får chansen att vara med, men vi tvivlar på att Edvins sätt att leka med honom är av välvillig natur, det känns som om han vill göra Noel illa med avsikt. Edvin vill vara med och leka och genom att han är elak mot Noel så försöker han att förbättra sin status i gruppen. Anders verkar ha en rolig stund med sina vänner. Sam har också roligt, han imiterar de äldre barnens hoppande, men det blir fel för han slänger sig över Carolina, på ett lite våldsamt sätt.

Vad intresserar de olika barnen i situationen?

Carolina vill återigen få uppmärksamhet.

Anders övar på sitt sociala samspel.

Edvin försöker öva på sitt sociala samspel.

Noel försöker också öva på sitt sociala samspel.

Sam är även han intresserad av det sociala samspelet.

Vad urskiljer och bedömer de?

Carolina lär sig att om hon skriker så får hon de andra barnens uppmärksamhet.

Noel lär sig att han inte blir accepterad i leken, han försöker vid ett flertal tillfällen komma med i leken men dessa avvisas, utom sista gången, då är det en pedagog som avbryter hans försök till socialt samspel. Sam lär sig att han får uppmärksamhet genom att hålla sig nära Carolina.

Upptäcker de likheter och skillnader?

Sam upptäckte att det ibland är ok att hoppa på någon, det är ok att hoppa på Carolina men inte på Noel.

Övar de för att bemästra?

De försöker allihop att bemästra det sociala samspelet, men det går inte så bra.

Vilken innebörd har situationen för de olika barnen?

Anders och Carolina har det roligt tillsammans. Sam lärde sig att ta olika roller inom leken. I och med att han var både en korv och medan han rullade i korven i madrassen.

För Noels del så var han både inne i leken men även fick stå utanför leken.

Edvin var observatör i leken innan där han hade sin passiva roll, men nu i denna lek fick han en aktiv roll.

Vilka insikter vinner de?

Sam, Noel och Edvin försöker alla tre att få vara med i leken. Sam verkar ha en bättre strategi än de övriga två. Kan det vara därför Sam var med i leken innan.

3.4.1 Analys av observation 4

Brodin och Hylander beskriver hur barn förmedlar sina intentioner, dessa tecken kan vara mer eller mindre tydliga (1997, s. 65). Vi noterad på vår videoobservation att de har olika sätt att visa sina intentioner. Till exempel när Sam och Noel lägger sig på madrassen, så visar de relativt tydligt att de vill vara med i leken. Vi anser att Edvin tydligt visar, i och med att han sparkar på Noel, och senare hoppar på Noel att han inte vill att Noel skall vara med i leken. Anders följer de andra i leken. Carolina har ganska otydliga och motsägelsefulla intentioner, hon säger att hon inte vill vara med och att hon inte är någon korv o.s.v. men hela hennes kroppsspråk säger att hon älskar att vara i centrum för sina vänners uppmärksamhet.

Seija Wellros är psykolog, i boken; *Språk, kultur och social identitet* (1998), skriver hon om olika roller som människor tar i olika sammanhang. Hon menar att vi kan ta på oss olika roller beroende på vilken situation vi befinner oss i. Wellros skriver också att barnen genom att leka och att observera vuxna, lär sig hur de skall ta olika roller (1998, ss. 82-85). I den här observationen finns det två olika sorters roller, en är "korv" och den andra är att rulla in "korven". Carolina är olika maträtter, medan Anders och Edvin är sådana som rullar in "korven". Sam däremot är först korvrullare men byter i slutet till att också vara "korv". Noel försöker först att skapa sig en egen roll i leken som tillbehörshämtare, men den rollen godtas inte av de andra barnen. Då försöker han att ta "korv-rollen" samma som Carolina. Han får i och för sig ha den rollen en stund men det avbryts av pedagogen. Sedan ger Noel upp och lämnar leken.

3.5 Observation 5: Lejonen

Sam, två år, Eric, fem år och Thomas, fem år.

Plats: Hela avdelningen.

Situation: Barnen springer mellan rum på hela avdelningen.

Eric och Thomas har var sitt stort mjukislejonen, lejonen är nästan lika stora som barnen är. De rider på lejonen och springer från dockvrån till målrummet. Tio minuter senare springer Eric och Thomas förbi Sam och ut till kapprummet. Sam följer efter men stannar i dörröppningen till kapprummet. Thomas och Eric blir distraherade av några andra barn, som också leker i kapprummet, Eric lägger därför ifrån sig sitt lejon på bänken. Thomas springer fortfarande runt med sitt lejon samtidigt som han observerar

de andra barnen. Sam passar då på att smyga ut i kapprummet och tar det andra lejonet, han börjar rida på det och springer efter Thomas och skrattar. Eric som har varit upptagen med de andra barnens lek upptäcker plötsligt att hans lejon är borta från bänken. Han ser sig omkring och upptäcker att det är Sam som har tagit det. Eric springer fram till Sam och tar genast tillbaka sitt lejon, Sam blir då ledsen.

Hur ser barnens perspektiv ut?

Eric och Thomas verkar ha det roligt med sina mjukislejon och är helt inne i sin lek. Eftersom de har lekt med mjukislejon ett bra tag, så tror vi, att de anser att det är deras djur. Det kan vara därför som Eric tar tillbaka lejonet av Sam, trots att lejonet har legat på bänken en stund.

Sam verkar tycka att det är intressant att leka med mjukislejonen. Antagligen så anser även han att det är Erics lejon eftersom han smyger sig ut till kapprummet och tar det.

Vad intresserar de olika barnen i situationen?

Sam är uppenbarligen intresserad av att leka med lejonet. Vi tror att det kan vara att han söker kontakt med de äldsta barnen eftersom han har lekt tidigare med barn som är äldre än han.

När Eric kommer ut till kapprummet så skiftar hans intresse från lejonleken till de andra barnens lek.

Vad urskiljer och bedömer de?

Sam märker att ena lejonet ligger på bänken och då får han den uppfattningen att ingen leker med det och då vill han leka med det.

Upptäcker de likheter och skillnader?

Nej, det gör de inte i den här situationen.

Övar de för att bemästra?

Ingen av de tre gör det.

Vilken innebörd har situationen för de olika barnen?

Det fanns ett lejon för lite för att tre skulle kunna delta i leken. Samtidigt är inte Eric och Thomas så givmilda att dela med sig av sina leksaker. I det här fallet hade ett tredje lejon varit önskvärt.

Vilka insikter vinner de?

De vinner insikter men inte några som faller inom vårt ämnesområde.

3.5.1 Analys av observation 5

Brodin och Hylander (1997, s. 94) refererar till Elin Michélsen som har gjort en undersökning på småbarnsavdelning om att leksaker som ett barn har lekt med tidigare är mera attraktiva för andra barn senare. Sam blev intresserad att leka med mjukislejonen genom att han observerade hur Thomas och Eric lekte med lejonen.

Williams, Pramling Samuelsson och Sheridan skriver att:

imitation knyts till identifiering, en önskan om att likna. Modellärande handlar inte bara om förhållandet mellan en modell och en aktör utan också om helheten i omgivningen, om kvaliteter och variation av de olika modellerna, om kännetecknen av det sociala och kulturella handlingsfält som modellerna befinner sig i, och kvaliteter av aktören som imiterar. (Williams, Pramling Samuelsson & Sheridan. 2000, ss. 62-63).

Sam har nu i denna observation funnit nya modeller att efterlikna. Vi anser att han byter modeller på grund av Thomas och Eric, för tillfället, ser ut att de har roligare än de tidigare modellerna Carolina och Anders.

3.6 Observation 6: Flax, flax

Sam, två år, Fredrika, fyra år, Maja-Lisa, fem år och Patrik, fyra år.

Plats: Kapprummet.

Situation: Barnen leker på en bänk som ser ut som en prispall.

Fredrika, Maja-Lisa och Patrik hoppar från bänken till ner på golvet. De gör olika rörelser när de hoppar, det är som en slags följa John. Sam står bredvid bänken och gör samma rörelser som de andra hoppar. När Fredrika börjar flaxa som en fågel, börjar även Sam att flaxa med armarna. Han springer runt ett varv i kapprummet sen in till avdelningen samtidigt som han flaxar med armarna och ropar: ”hej hej”!

Hur ser barnens perspektiv ut?

Barnen är inne i sin lek, de varken ser eller hör vad som händer runt omkring dem. Sam är inte med de andra barnen i leken, utan han leker parallellt med de andra.

Vad intresserar de olika barnen i situationen?

Fredrika, Patrik och Maja-Lisa har kul tillsammans. Leken blir då en Följa John. Sam står bredvid de andra barnen och gör samma rörelser. Han verkar tycka att det är roligt att få härma de andra barnens rörelser.

Vad urskiljer och bedömer de?

Går inte att observera i den här observationen.

Upptäcker de likheter och skillnader?

Sam upptäcker att han kan göra samma rörelser som de äldre barnen, även om han står och hoppar på golvet och inte från bänken.

Övar de för att bemästra?

Alla barnen i den här situationen övar på sitt symboltänkande.

Vilken innebörd har situationen för de olika barnen?

Sam verkar känna sig delaktig i leken även om han befinner sig vid sidan av. Maja-Lisa, Fredrika och Patrik är väldigt fokuserad i sin egen lek och märker inte av Sam, och hans försök till samspel.

Vilka insikter vinner de?

Sams insikt är att han klarar av att genomföra samma rörelser som de andra barnen.

3.6.1 Analys av observation 6

Brodin och Hylander beskriver hur små barn upplever samförstånd, att det är en stor sak för ett barn att utan ord kunna visa en känsla (1997, s. 60). I den här observationen hävdar vi att alla barnen visar glädje utan ord de har också ett samförstånd om vad de ska leka och vilka reglerna är utan att besluta detta verbalt. Brodin och Hylander skriver att det här handlar om en interaktion där turtagning är en viktig ingrediens. ”... man härmar varandra, man gör likadant först den ena sen den andre. Till sist vet man inte vem som började och vem som härmar vem. Det är en glädje i att göra likadant.” (Brodin & Hylander 1997, s. 95). De skriver också att;

Det finns en form av samspel som bara kan fungera mellan barn, därför att barn finner sådan otrolig glädje i att göra likadant. Det är samspel på lika villkor. Glädjen som uppstår och smittar kommer ur kroppslig upplevelse av att rusa, att hoppa, att kasta sig, att låta. Glädjen förstärks av att vara fler som gör lika. (Brodin & Hylander 1997, s. 95).

Det vi såg i denna observation var att de tre stora barnen hade ett identiskt samspel som Brodin och Hylander beskriver, glädjen i barnens lek var så tydlig att det smittade av sig till Sam. Brodin och Hylander förklarar Sams beteende så här ”när små barn börjar att omedvetet härma ett känslouttryck tar känslan lätt överhanden och de kan inte hejda sig” (Brodin & Hylander 1997, s. 49).

3.7 Observation 7: Lek med lådor

Elsa, två år, Victor, fyra år och Anders, tre år.

Plats: Matrummet/stora rummet.

Situation: Barnen leker med varsin plastlåda.

Elsa och Anders har hittat varsin låda. Anders sätter sin låda på huvudet och genast härmar Elsa medan hon ler stort. Barnen springer runt och krokar med varandra med lådorna på huvudet. En pedagog säger: ”Nu får ni sluta springa.” Anders lyder direkt medan Elsa däremot fortsätter att springa med lådan på huvudet, plötsligt så krokar hon med Victor. Han ser först förskräckt ut men ler sedan och lyfter på lådkanten för att se vem som befinner sig där under. Victor ler mot Elsa och säger: ”Hej hej!” Elsa svarar något för oss ohörbart och springer sedan vidare ut till kapprummet. Hon tar bort lådan från huvudet och lägger den på golvet, och rider iväg på den.

Hur ser barnens perspektiv ut?

Elsa och Anders har fått ett socialt samspel med varandra, de leker och busar ihop.

Anders verkar skämmas lite när han blir tillsagd och slutar genast. Elsa har först ett samspel med Anders, som hon också avbryter genom att springa iväg.

Vad intresserar de olika barnen i situationen?

Vi förmodar att båda barnen vill ha ett socialt samspel men Elsa verkar inte ledsen av att samspelen avbryts av pedagogen.

Vad urskiljer och bedömer de?

Anders verkar vilja ha ett samspel. Elsa verkar ha upptäckt att det inte är farligt och lite spännande att ha begränsad syn under lådan, tills hon springer in i Victor.

Upptäcker de likheter och skillnader?

Elsa upptäcker att hon kan använda sig av lådan på ett flertal sätt både till att ha på huvudet och att rida på den.

Övar de för att bemästra?

Inget i den här situationen

Vilken innebörd har situationen för de olika barnen?

Anders kan nog ha känt sig lite förorättad eftersom han efter pedagogisk tillsägelse genast slutade springa, medan Elsa fortsätter att springa runt utan att få fler tillsägelse.

Vilka insikter vinner de?

Elsa lär sig att variera sitt sätt att leka med lådan.

3.7.1 Analys av observation 7

I Ingrid Pramling Samuelsson och litteraturvetaren Maj Asplund Carlssons bok *Det lekande lärande barnet* (2003) beskriver de att barn gärna imiterar andra barn och sedan varierar sin imitation, de skriver: "Fenomenet de uppmärksammar framstår för barnen som konstant, medan de varierar sättet att gestalta detta i sin handling" (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson 2003, s. 90). Elsa härmar Anders genom att ha lådan på huvudet och sedan varierar hon sin lek med lådan genom att sätta sig på den som om det skulle vara en häst. Hon har här utnyttjat det Vygotskij kallar kreativ process i sitt sätt att variera användandet av lådan i sin lek.

Barnen tränar sin föreställningsförmåga genom leken, det underlättar för utvecklingen av abstrakt och symboliskt tänkande, något som är nödvändigt för barnen för att klara sig i skolan. "Utan möjlighet till dekontextualiserat tänkande (lösgjort från här och nu) blir undervisningen innehållslös och oförståelig." (Knutsdotter Olofsson 1987, s. 111). Birgitta Knutsdotter Olofsson, som är forskare i barns lek, säger även att man lär sig skapa inre bilder med hjälp av leken. Dessa inre bilder lär barnen sig skapa genom sin föreställningsförmåga, hon anser att vi behöver föreställningsförmågan för att kunna sortera informationen meningsfullt. Det lär också barnen att få en bild av sig själva. Genom det Piaget kallar ett assimilerat beteendemönster så skapas utvecklingen av symboliskt tänkande och symbollek som gör det nödvändigt att senare klara sig i skolan och i livet (1987, s. 111).

Vi förmodar att när Elsa och Anders fick en tillsägelse av pedagogen att sluta springa så påskyndade det processen av Elsas sätt att variera, hur hon leker med lådan. Hon blev då tvingad till att definiera om sitt sätt att leka och variera det till en mer för pedagogen, acceptabel lek. Genom att Elsa varierar sitt sätt att leka med lådan så förmodar vi att hon har påbörjat utvecklingen av det symboliska tänkandet.

4. Slutsats/Diskussion

I vår diskussion så har vi först diskuterat utifrån våra frågeställningar och sedan har fortsatt med en allmän diskussion i ämnet.

Vad säger tidigare forskning om imitation som inlärningsstrategi?

Lindahl anser att genom att imitera så lär barnen sig att samspela och de lär sig att ha sociala relationer. Hon skriver att Vygotskij menar att genom att samspela så lär sig barnen imitera. (Lindahl, 1998, s. 25). Michélsen anser också att barn utvecklar sin sociala kompetens genom imitation. Eckerman (tolkad av Michélsen) hävdar att det underlättar språkutvecklingen, men hon anser att imitation är ett hinder för samspel. (Michélsen 2005, s. 31).

Erikson hävdar att genom imitation lär man sig att behärska och förstå sin kropp, driftlivet, nya ämnen, orsakssammanhang och tidsdimensioner. Imitation kan i leken användas på ett terapeutiskt sätt. (Jerlang et al. 2005, s. 72) Piaget hävdar dock att vi har fått förmågan att imitera för att kunna anpassa oss till en social miljö, vi lär oss också både språkutveckling och symboltänkande genom imitation. (Jerlang et al. 2005, s. 233). Vygotskij menar däremot att barnen får erfarenheter genom att imitera andra. Genom att få många erfarenheter så får barnen en rikare fantasi. (Vygotskij 1995, s. 15).

Eftersom vi inte har observerat barnen under en längre tid så kan vi inte avgöra om de har lärt sig något, men vi har observerat att barnen har övat. I fyra observationer har vi sett att barnen övat på den sociala kompetensen. I en situation övade barnen på symboltänkande. I en observation övar barnen på språket. I tre observationer övar barnen på konkreta saker till exempel vad verktyg är för något. I två observationer noterade vi att barnen inte försökte öva på någonting som har med imitation att göra, men enligt Brodin och Hylander handlar det om en interaktion där turtagning är en viktig ingrediens: ”... man härmar varandra, man gör likadant först den ena sen den andre. Till sist vet man inte vem som började och vem som härmar vem. Det är en glädje i att göra likadant.” (Brodin & Hylander 1997, s. 95). De skriver också att

Det finns en form av samspel som bara kan fungera mellan barn, därför att barn finner sådan otrolig glädje i att göra likadant. Det är samspel på lika villkor. Glädjen som uppstår och smittar kommer ur kroppslig upplevelse av att rusa, att hoppa, att kasta sig, att låta. Glädjen förstärks av att vara fler som gör lika. (Brodin & Hylander 1997, s. 95).

I vissa situationer så är det alltså glädjen i att bara vara, som är viktig.

Förekommer imitation generellt bland barn?

Enligt forskare som Piaget, Erikson, Stern och Vygotskij så är imitation allmänt förekommande, Vi har under vårt litteraturinsamlade inte funnit någon forskare som menar att fenomenet imitation inte skulle finnas. Enligt Brodin och Hylander så kan barn ha olika lätt för att imitera andra barn, en del barn kan ha stora svårigheter att imitera vilket är detsamma som att vissa barn ser sämre än andra barn.

Utifrån våra observationer av vår undersökningsgrupp så anser vi att vi har belägg för att imitation förekommer generellt. Vi hade en barngrupp på femton barn att observera,

fjorton av dessa kom med på vår inspelade observation, varav två inte imiterade i observationen. Vi var på förskolan i två timmar och vi har 45 minuter inspelad film, på denna film finns det sju observationer som innehåller imitation. Vi anser utifrån dessa siffror att vi har belägg nog att kunna säga att imitation är generellt förekommande. I alla fall på den förskola där vi var vid den speciella tidpunkten när observationerna utfördes.

I vilka sammanhang imiterar barn varandra i samband med lek?

Brodin och Hylander beskriver att ett barn som är nytt på en förskola alltid tittar sig omkring på alla andra barnen samt pedagogerna och undrar vilka de är och vad de gör. Det nya barnet tittar länge innan det vågar ta sig för något att leka med. Då tar barnet de leksakerna som ett annat barn just har lekt med, de leksakerna som låg på hyllorna verkar inte vara intressanta, utan bara det som någon just har använt. Brodin och Hylander refererar till Elin Michélsen som har gjort en undersökning på småbarnsavdelning om att leksaker som ett barn har lekt med tidigare, är mera attraktiva för andra barn senare (Brodin & Hylander 1997, s. 94). Vi har genom våra observationer noterat att detta gäller inte bara nya barn på förskolan. I alla våra observerade situationer har vi registrerat att i lekarna har barnens fokus kretsat runt samma leksak.

Vi har i vår undersökning noterat att den vanligaste förekommande leken där barnen gärna använder sig av imitation är i lekar där de använder sig av grovmotoriken. Vid några tillfällen finns det lekar där finmotoriken framförallt används. Vi har gjort ett försök till en sammanställning över de olika observationerna där vi skriver vad vi anser att barnen leker för sorts lekar.

Situation ett och två är exempel på symbollekar. I båda dessa situationer leker dessutom barnen parallellt med varandra.

Situation tre till sju är alla exempel på låtsaslekar.

I situation nummer sex så förekommer dessutom parallelllek.

Jerlang et al. skriver att Piaget anser att lek och imitation är för barnet tätt sammanknutet. I leken assimilerar barnet genom att det bland annat hämtar inspiration ifrån verkliga händelser och anpassar dem så att de blir förståeligt och hanterbart för barnet.

Piaget menar att ”När barnet upprepar sin imitation många gånger som ett allmänt beteendemönster, är det tal om ett assimilerande beteendemönster, dvs lek. Här ses förelöparen till symbollek och därmed till fantasileken.” (Jerlang et al. 2005, s. 251). Symbollek är när barnet till exempel använder sig av en kloss och låtsas att det är en bil. Piaget diskuterar också barns parallelllek, det är när barnen leker bredvid varandra men inte med varandra, dock så hämtar de inspiration från varandras lekar, som de imiterar (Jerlang et al. 2005, ss. 239, 251, 257).

Allmänna noteringar/Konsekvenser för läraryrket:

Vi har noterat att olika forskare inte är överens om vad imitation innebär eller vad barnen lär sig genom att imitera. De flesta är dock överens om att barnen lär sig något genom att de imiterar. Därför borde kanske pedagogerna inte dra en snar slutsats om att imitation är negativt, det är också, som vi kan se genom den här undersökningen, en inlärningsstrategi, även om vi kan förstå att barn som härmar varandra kan bli en källa till frustration då och då. Vad behövs då för att uppmuntra barn till imitation? Enligt Williams, Sheridan och Pramling Samuelsson så krävs det en miljö som inbjuder till imitation med tillräckligt med material för att kunna imitera (Williams, Sheridan & Pramling Samuelsson 2000, s. 64). Det kan därför vara bra att ha dubbeluppsättning av barnens leksaker. Detta kan dock vara svårt att genomföra på grund av ekonomiska orsaker. Men vi skall dock beakta att i läroplanen för förskolan (Lpfö 98) Utbildningsdepartementet kan man läsa följande: ”Verksamheten skall främja leken, kreativiteten och det lustfyllda lärandet samt ta tillvara och stärka barnets intresse för att lära och erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter” (s. 8). Det står också: ”Barn söker och erövrar kunskap genom lek, socialt samspel, utforskande och skapande, men också genom att iaktta, samtala och reflektera” (s. 6). Enligt läroplanen så är vi pedagoger alltså skyldiga till att skapa en miljö som inbjuder till imitation.

Vi blev överraskade av att imitation var så frekvent förekommande, det trodde vi inte när vi påbörjade undersökningen. Vi märkte att både tjejer och killar imiterade varandra och även om vi försökte att mest inrikta oss på barnen mellan ett till tre år så visade det sig att även de äldre barnen imiterade. Under vårt undersökningstillfälle så såg vi dock bara yngre som imiterade äldre, aldrig tvärtom. Det kan ha berott på att vi inte var där under en lång period utan bara en förmiddag. Det finns fler varianter av imitation än vi trodde när vi påbörjade vår undersökning. Vi upptäckte också att vissa barn var mer benägna att imitera än andra. Vi lade också märke till att två författare hade olika uppfattningar om vad Piaget ansåg om imitation var medfött eller ej. Lindahl refererar till Piaget och nämner att ”Piaget anser att det inte finns någon tvekan om att barn verkligen imiterar yttre modeller. Imitation är inte medfödd, utan det är något barn lär sig.” (Lindahl 1998, s. 24). Medan Jerlang et. al skriver: Piaget har skapat en allmän teori om människans intelligensutveckling. ”Piaget definierar människan som en levande och social organism, som handlar i en miljö.” (Jerlang et al. 2005, s. 233). För att kunna anpassa sig till en social miljö föds människan nyfiken och med en förmåga att imitera. Det är märkligt att de har olika uppfattningar om vad Piaget anser i frågan, en förklaring kan vara att författarna har läst olika böcker av Piaget eller att Piaget är lite otydlig med vad han menar. Vi har tyvärr inte haft tiden till att söka upp vad det står i Piagets olika böcker. Så är imitation viktigt? Vi använder oss av Vygotskijs ord för att svara på det. Han skriver:

Den pedagogiska slutsats man kan dra av detta är att det är nödvändigt att vidga barnets erfarenheter om vi vill skapa en tillräckligt stadig grund för dess skapande verksamhet. Ju mer ett barn har hört, sett och upplevt, ju mer det vet och har tillägnat sig, ju större mängd verklighets element det besitter i sin erfarenhet, desto betydelsefullare och produktivare blir dess fantasi vid i övrigt lika förutsättningar (Vygotskij 1995, s. 20).

5. Källförteckning

5.1 Fältstudier

Videoobservationer 16/4 -2007 kl. 10.00 – 12.00 på en förskola i Göteborg.

5.2 Elektroniska källor

Läroplanen för förskolan – Lpfö 98.

Tillgänglig: <<http://www.skolverket.se/sb/d/468>> 2007-05-25

Nationalencyklopedin (2007). Uppslagsord: ”imitation”.

Tillgänglig: <<http://www.ne.se> > 2007-05-30

5.3 Litteraturförteckning

Brodin, Marianne & Hylander, Ingrid (2005). *Att bli sig själv*. Stockholm: Liber AB.

Gilje, Nils & Grimen, Harald (1992). *Samhällsvetenskaperna förutsättningar*.
Göteborg: Daidalos AB.

Knutsdotter Olofsson, Birgitta. (1987). *Lek för livet*. Stockholm: HLS Förlag

Jerlang, Espen; Egeberg, Sonja; Halse, John; Jonassen, Ann Joy; Ringsted, Suzanne &
Wedel-Brandt Birte (2005). *Utvecklingspsykologiska teorier* (4:e upplagan).
Stockholm: Liber AB.

Lindahl, Marita (1996). *Inläring och erfارande- ettåringars möte med förskolans värld*
(diss.) Göteborg: Institutionen för pedagogik och didaktik.

Lindahl, Marita (1998). *Lärande småbarn*. Lund: Studentlitteratur .

Michélsen Elin (2005). *Samspel på småbarnsavdelningar*. Stockholm: Liber AB.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Asplund Carlsson, Maj (2003). *Det lekande lärande
barnet – i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber AB.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Lindahl, Marita (1999). *Att förstå det lilla barnets
värld – med videons hjälp*. Stockholm: Liber AB.

Svenska Akademien (1998). *Svenska Akademiens ordlista – över svenska språket*.
Stockholm: Svenska Akademien.

Vygotskij, Lev (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos AB

Wellros, Seija (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur.

Williams, Pia; Sheridan, Sonja & Pramling Samuelsson, Ingrid (2000). *Barns
samlärande – en forskningsöversikt*. Stockholm: Skolverket.

Bilaga

Hej, alla föräldrar!

2007-04-02

Vi är två lärarstudenter Anna Fondén och Sandra Lundström. Sandra är hon som gör sin praktik här på avdelningen. Vi skall skriva vårt examensarbete, det skall handla om barns inlärning genom lek. För att kunna skriva om detta ämne så behöver vi göra ett par videofilmade observationer av barnen när de leker. Vi behöver er tillåtelse att filma era barn. Vi hade tänkt genomföra detta vid ett ev. två tillfällen på förmiddagen under vecka 16. Inspelningen kommer bara att ses av oss och sedan makuleras. Barnen kommer naturligtvis att vara helt anonyma i denna undersökning.

Om ni godkänner att ert barn filmas av oss var vänlig och skriv under och lämna in denna blankett till en personal på avdelningen senast 2007-04-12.

Tack på förhand och vi önskar er en trevlig påsk.

Med Vänlig Hälsning

Anna Fondén och Sandra Lundström

Jag godkänner att ni filmar mitt barn:

Barnets namn:

Målsmans underskrift:

.....

.....